

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพความยากจนของชีวิต ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เด็กประสบอยู่ ลักษณะการแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ทุกข์ยาก รวมทั้งรูปแบบในการแก้ปัญหาของตนเองและแนวทางในการได้รับความช่วยเหลือ ของเด็กเข็ดกระจกและชายพวงมาลัยในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ เด็กในชุมชนหน้าสถานีรถไฟเทศบาลนครศรีธรรมราชที่เข็ดกระจกและชายพวงมาลัย

ผลการวิจัยพบว่า เด็กเข็ดกระจกและชายพวงมาลัยเป็นเด็กกลุ่มเดียวกัน เพียงแต่เด็กชายพวงมาลัยส่วนหนึ่งมีอาชีพเข็ดกระจกด้วย เด็กส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนหน้าสถานีรถไฟ พื้นที่ซึ่งเด็กกลุ่มดังกล่าวใช้ดำเนินธุรกิจคือ บริเวณสี่แยกท่าวังตลอดจนไปจนถึงหน้าศูนย์การค้าสหไทยลัคกี้และพื้นที่ใกล้เคียงซึ่งอยู่ในพื้นที่ในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ในอดีตเด็กกลุ่มนี้เป็นเด็กเร่ร่อนจากท้องถิ่นอื่น แล้วมาอาศัยอยู่ร่วมกับเด็กในชุมชนหน้าสถานีรถไฟ แต่ในปัจจุบันมีเด็กท้องถิ่นอื่นลดลง เด็กหลายคนเป็นเด็กกำพร้าด้วยพ่อ/แม่เสียชีวิต เด็กเหล่านี้มองตนเองเป็น 2 มิติในเวลาเดียวกัน มิติหนึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อครอบครัว คือเป็นผู้ที่มีรายได้หาเลี้ยงครอบครัว รู้สึกภูมิใจอยู่ลึกๆ มิติที่สอง มองว่าตนเองเป็นเด็กซึ่งสังคมไม่ได้ให้การต้อนรับ เมื่อออกไปเข็ดกระจกและนำพวงมาลัยไปขาย บางครั้งดูเป็นการสร้างความอับอายต่อสังคม ด้วยการขับไล่จากตำรวจ และในช่วงที่หนักที่สุดคือช่วงที่ไม่มีดอกไม้ จะต้องเปลี่ยนอาชีพไปเป็นขอทานตามที่ต่างๆโดยปริยาย ในมิติอย่างหลังทำให้สภาพจิตใจของเด็กแยลง ก้าวร้าว ต่อต้านสังคม แสดงออกในทางที่ผิด ติดสารเสพติด ลักขโมย ฯลฯ

ด้านความมุ่งหวังในอนาคตของเด็ก พบว่า ไม่มีเด็กคนใดเลยที่อยากจะใช้ชีวิตของตนเองอย่างปัจจุบัน ทุกคนอยากจะมีอนาคตที่ดี มีอาชีพที่มั่นคง บางคนอยากเป็นพ่อค้า บางคนอยากเป็นครู ทหาร และอื่นๆ ดูเหมือนจะมีอาชีพเดียวเท่านั้นที่เด็กปฏิเสธ นั่นคือ อาชีพตำรวจ มิใช่เฉพาะเด็กเท่านั้นที่คิดเช่นนี้ หากแต่ผู้ปกครองของเด็กก็มีอคติต่ออาชีพตำรวจเช่นกัน เด็กหลายคนมีเงินเก็บได้ไม่มากนัก โดยเก็บเงินในธนาคารออมสินภายใต้ชื่อของเด็กเองและผู้ปกครอง แต่เด็กก็ไม่มั่นใจนักว่าเงินทั้งหมดที่ได้สะสมไว้ (หลังจากได้กำไรจากการขายพวงมาลัย) จะเป็นของเขาหรือไม่ในอนาคต

ด้านสภาพชีวิต สืบเนื่องจากเด็กเติบโตในชุมชนแออัด สภาพบ้านเรือนที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้หลังเก่า ทึบโทรม ยกเสาสสูง เพราะอยู่ติดกับคลองทุ่งปรัง ซึ่งจะมีปัญหาน้ำท่วมอย่างหนักในช่วงฤดูฝน จึงต้องย้ายมาอยู่ด้านหน้าชุมชน โดยในแต่ละปีจะต้องย้ายบ้านหลายครั้ง ส่วนสภาพครอบครัว มีทั้งหย่าร้าง กำพร้า พ่อแม่พิการ ยากจน และอื่นๆ เด็กส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับผู้ปกครอง ขาดความรักความอบอุ่น ต้องทำงานหนัก มีเวลาเป็นส่วนตัวสำหรับการเที่ยวเตร่และเล่นตามประสาเด็กน้อยมาก เวลาส่วนใหญ่ของพวกเขานอกจากเรียนหนังสือ ซึ่งมีผลการเรียนค่อนข้างต่ำแล้ว หลังเลิกเรียน ซึ่งมีเวลาประมาณ 5-6 ชั่วโมง เด็กต้องออกไปจากบ้านเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว เมื่อเจ็บไข้ไม่สบายส่วนใหญ่ได้รับการรักษาโดยการซื้อยามารับประทานเอง หรือไม่ก็ไปยังสถานพยาบาลใกล้ชุมชนที่รัฐได้จัดบริการให้ฟรี เด็กทุกคนไม่เคยไปหา

หมอที่คลินิก ไม่เคยได้รับการตรวจเลือด ไม่เคยได้รับการฉีดยาไวรัสตับอักเสบบี ส่วนสมบัติที่เป็นของส่วนตัวคือ เสื้อผ้าที่ไม่ใช่ของใหม่ เด็กไม่มีของเล่นที่ซื้อใหม่ จะมีก็แต่ของที่ได้รับบริจาคมาเท่านั้น

ในเรื่องของการต่อรองอำนาจต่างๆ ทั้งในครอบครัวและในสังคมก็ดี เด็กมักจะถูกเอาเปรียบและถูกข่มเหงทั้งทางร่างกายและจิตใจ เด็กไม่เคยได้รับโอกาสในการแสดงความคิดเห็น ทั้งจากครอบครัว จากตำรวจ